

Predmet: Lovas (Ljuban Devetak i dr.)

Broj predmeta: K-Po2 22/10

Glavni pretres 26.05.2011.

Izveštaj: Nataša Kandić i Marina Kljaić, punomoćnice oštećenih

Ispitivanje svedokinje Josipe Balić

U vreme napada na Lovas bila je u kući sa roditeljima Zvonimirom i Marijom Balić. Napad je počeo granatiranjem. Posle granatiranja, naoružani srpski vojnici su počeli ulaziti u kuće. Njih su izvela četvorica, neki su imali zvezde, neki kokarde. Tom prilikom su joj odveli oca. Drugi put su ih izveli da ih obaveste da moraju staviti bele krpe na kapije. Rečeno im je da ne smeju zatvarati kapije. Celo vreme se čula pucnjava iz okolnih ulica. Izašla je i prepoznala dvojicu ubijenih meštana. U dvorištu kuće broj 15 u ulici Vladimira Nazora ležao je Stipo Madžarević, pogođen rafalom preko stomaka. Tih dana stalno su dolazili u pretrese ili kako bi oduzeli automobil. Pretpostavlja da su to bili pripadnici odreda *Dušan Silni*. Uglavnom nisu izlazili iz kuće, a sve što je trebalo obaviti radio je njen otac. Treći-četvrti dan otac je otišao pred Dom kulture gde ih je pozvao optuženi Ljuban Devetak i rekao im da je on sada gazda sela i da mu se moraju obraćati za sve što im treba. Svi radno sposobni su morali raditi, uglavnom su to bili poljski radovi. Radila je i u Crvenom krstu gde je bio glavni čovek po imenu Kosta. U Crveni krst su se donosile stvari iz kuća ubijenih ili oteranih meštana. Radila je sve dok nije izašla iz Lovasa 26.12.1991. godine. Dana 16. ili 17.10. videla je da su strica i strinu, Marina i Katicu Balić, četvorica maskiranih muškaraca odvela iz njihove kuće. Kasnije ih je Ivica Filić, sakupljajući mrtve, našao u jednoj kući. Rekao joj je da je strina bila bez glave. Dana 22.12.1991. milicija je iz kuće u mesnu zajednicu odvela njenog brata Vjekoslava, šogora Slavka Lukića i njenog oca. Brata su odveli u Keserovu kuću zajedno sa Matom Madžarevićem, Đukom Radočajem i Emanuelom Filićem, i tamo su prošli kroz *poseban tretman*. Brat je nakon dva dana došao kući, izgledao je jako loše. Emanuel Filić je izgledao još gore, pomagala je njegovoj ženi da ga previja. Matu Madžarevića je videla 26.12.1991. kada su izlazili iz Lovasa, supruga ga je vozila u zidarskim kolicima (tačkama), jer nije mogao da stane na noge. Otac i šogor su pušteni 25.12.1991, s tim da su dobili naredbu da naredni dan svi moraju napustiti selo. Ujutru, pre polaska u Šid, njena majka je ključeve od kuće odnela optuženom Ljubanu Devetaku.

Pitanja punomoćnika oštećenih

Dragan Lukić iz Opatovca joj je rekao da stavi belu krpju na kapiju. Na dan napada videla je u Ulici Vladimira Nazora kraj kuće Đuke Filića ubijene meštane Matu Kesera i Juraja Poljaka. Obojica su imali ustrelne rane u predelu grudnog koša. Ljudi koji su došli po strica i strinu su bili iz *Dušana Silnog*, a to je zaključila po njihovim uniformama koje su bile drugačije od uniformi koje je su nosili pripadnici vojske. Njen otac tih dana nije imao nikakvih saznanja šta se dogodilo sa njegovim bratom. Nije želela da mu kaže istinu, kako bi ga zaštitila. Tek kasnije, kada su izašli iz Lovasa, u Zagrebu se našla sa Ivicom Filićem koji joj je ispričao da je strica i strinu našao u kući Devčića koja je bila u izgradnji. Sastanak u selu na kojem je optuženi Ljuban Devetak rekao da je gazda sela i upravnik Zadruga bio je odmah posle napada. Na taj sastanak je otišao njen otac, a nešto kasnije na sastanku je Đuro Prodanović rekao da moraju raditi. Dana 17.10.1991. u zadruzi su bili njen brat Vjekoslav Balić i šogor Slavko Lukić. Vjekoslava je za rad u kuhinji izvukla Kata Lovrić, Slavko je poslan sledećeg jutra na radnu akciju, a ujak Stjepan Peulić, koji je takođe bio tamo, na minsko polje. Brat joj je pričao da ga je, dok je bio u Zadruzi,

tukao optuženi Petronije. Takođe joj je rekao da su zatvorene ljude metalnim šipkama u zadruzi tukli Petronije, Aca i drugi koje je, kako su sami govorili, doveo Ljuban Devetak. Oni su sami međusobno pričali da su od Ljubana dobili ovu ili onu naredbu. Posle je brat išao na minsko polje da skuplja mrtve. Rekao joj je da su Slavko Štrangarević, Slavko Kuzmić i Stjepan Luketić poginuli, a da su ujak Stjepan Peulić, Emanuel Filić i Mujić ranjeni. Bratu i šogoru je Đuro Prodanović rekao da ih sledeće jutro čeka autobus i da nije preporučljivo da ostanu, i da se ključ od kuće preda optuženom Ljubanu Devetaku.

Pitanja zamenika tužioca

Pred polazak, tatu i brata je, kako su rekli, ispitivao u zatvoru Radovan Tepavac. Brat je prepoznao Obrada Tepavca i za njega rekao da ga je tukao. Nošenje belih traka oko ruke naredio je Đuro Prodanović. Iz dvorišta njihove kuće oduzeta su dva putnička automobila, jedan je bio od šogora Lukića. Za optužene Milana Radojčića i Devčića se po selu pričalo da su prvi iza optuženog Ljubana Devetaka. U Crvenom krstu u kojem je radila skupljali su se dobrovoljci. Stvari donesene iz kuća pobijenih ili proteranih meštana skupljale su se u jednu šupu i davane su ljudima iz Zapadne Slavonije koji su se počeli doseljavati.

Pitanja branilaca

Pre napada postojali su punktovi oko Lovasa, odnosno straže koje su držali meštani. Ljuban Devetak nije im *ništa našao učinio* osim što ih je isterao i što su ostali bez ičega. Kada su napuštali Lovas, u selu su bili pripadnici rezervnog sastava vojske, Mađari iz Bačke Topole koji su im izdali potvrdu za izlazak iz sela.

Pitanja optuženih

Rezerviste je videla treći-četvrti dan nakon napada na selo, kada su došli u pretres kuće. Prvog dana videla je raznovrsno obučene vojnike, a prepoznala je Zoraju i Milorada Vorkapića.

Pitanja predsednika veća

Neposredno pre napada nije bilo organizovane odbrane sela. Na berbu kukuruza odvođeni su isključivo Hrvati, i jedino su oni morali obeležavati kuće i nositi bele trake oko ruke. Za kretanje po selu trebale su propusnice koje su se dobijale u mesnoj zajednici. Njen otac je imao propusnicu, i na njoj je pisalo *dozvoljeno kretanje po selu*. U periodu od 10.10.1991. do minskog polja, u selu je bio zatvor u kući Bore Kesera. Petronija je viđala u krugu Zadruge. Kosta je bio nizak, nosio je veliki nož koji mu je visio na boku, a na glavi ličku kapu. Iz svog dvorišta koje se sučeljava sa Zadrugom nije mogla da vidi šta se dešava u dvorištu Zadruge, ali je 10. i 17.10.1991. uveče čula jaukanje ljudi i mukle udarce.

Ispitivanje svedoka Zlatice Balić

Na dan napada na Lovas bila je sa tri ćerkice kod Anke i Vlade Somborac. Tamo je bila tri dana dok tašta Ljubana Devetaka to nije otkrila, i zapretila im, tako da je otišla kod svekra i svekrve, Marina i Katice Balić. Svekrva se jako bojala za nju i decu pa ih je poslala kod ujne Slavice Kovačević kod koje je bila 8 dana. Za to vreme svekar i svekrva su odvedeni i ubijeni.

Pitanja predsednika veća

U podrum u kojem je bila upali su naoružani srpski vojnici i isterali ih napolje. Pitali su ih gde su im ljudi, gde su „zenge“. Među njima bio je Milan Ergić iz Tovarnika, dugogodišnji prijatelj njenog muža, koji je rekao da se ženama i deci ne sme ništa dogoditi, pa su tako i dalje ostali u podrumu. Odmah je stavila belu krpnu na kapiju i bele trake na ruke sebi i deci, jer je tako bilo naredeno. Morala je ići na prinudni rad, to je naredio optuženi Milan Radojčić. Svekra i svekrvu odveli su 15 ili 16.10.1991. Slavica Pejić joj je ispričala da su ih doveli u mesnu zajednicu i tukli. Naišao je optuženi Ljuban Devetak i svekrva mu je rekla da oni ništa nisu krivi, na šta joj je Devetak odgovorio da su najveće ustaše, nakon čega su ih još više tukli. Dok su ih tukli bila je prisutna i Slavica Žgelina. Drugi dan je krenula da traži svekrvu, i srela je Milana Vorkapića zvanog *Trnda* koji joj je rekao da je njena svekrva ubijena. Desetak dana nakon njihovog odvođenja, Tuna Krizmanić joj je rekao da su ih našli u podrumu kuće Devčića. Nakon odvođenja svekra i svekrve, njihova kuća je zapaljena.

Pitanja zamenika tužioca

Videla je kako gori kuća svekra i svekrve. Optuženog Milana Radojčića je sretala u kući Hodaka gde je bila zajedno sa zaovom Bernardicom Ozdanovac i Ružicom Hodak. Za minsko polje saznala je od meštana.

Pitanja branilaca

Pre napada postojale su straže oko sela, u njima su učestvovali meštani. U momentu napada u selu joj je bio suprug i njegova dva brata, ali su pobjegli u atar. Poznato joj je da su pre napada na selo vođeni neki pregovori sa vojskom. Ružica Hodak je radila u opštini. Nju su smatrali Mađaricom, bila je zbog toga u nekom privilegovanom položaju, ona je tamo kuvala kafu i nosila piće. Na prozorima podruma kuće Stipe Peulića su bile postavljene vreće sa peskom. Par dana pre toga šušalo se da je Danica Vorkapić pozvala komšije i rekla im da će doći vojska, da budu u podrumima i samo da se jave kada dođu. Samo su hrvatske kuće morale biti obeležene. Optuženi Ljuban Devetak je bio glavni, ali nema Srbina u Lovasu koji nije učestvovao u svemu tome.

Pitanja optuženih

Ne seća se da je selo bilo granatirano pre napada. Nije joj poznato da li su Vlado Somborac i njegov sin nosili uniforme.